

ORAVECZ IMRE

Szajla

VERSTANULMÁNYOK EGY REGÉNYHEZ

Rozi neném

Magas, nagycsontú, kissé kövérkés asszony volt, apám fajtájaféle,

*enyhén reszketett a keze,
ha dolgozott,
különbem nem lehetett észrevenni,
csak akkor tűnt fel,
ha nem fogott vele semmit,
vagy ha a fejemre tette,
hogy megsimogassa a hajam,*

*ha tétlen ült és hallgatott,
az ölében nyugtatta,
de ha beszélt,
mindúntalan a szája elé emelte és megérintette vele az ajkát,
mintha valami titkot közölne,
vagy tompítani akarná szavai élet,*

*erősen tartotta velünk a rokonságot,
de nem járt hozzánk sűrűn,
annál inkább mentem hozzá én,
a Kusnyár-szög közelében lakott, a hegy lábánál, az útelágazásnál,
egy nagy csűrös, istálló, kertes portán,
harmadmagával, Alács sógorral, a férjével és nagylány-unokájával, Idával,*

*néha nappal is oda vetődtem,
vonzott Ida, a szerű, az igazi, és a lóistálló,
de leggyakrabban este állítottam be sírva, feldúltan, otthonról menekülve,*

mindig azonnal ajtót nyitott és beeresztett,
először azt kérdezte a repedt cementpadlós konyhán: éhen vagy-e?
és a választ meg se várva benyúlt a vakablak-szekrénybe,
kivette a kerek kenyeret,
nagy karajt szelt belőle,
kiment vele a komrába,
megkente disznózsírral,
visszajött és ideadta,

nem faggatott, nem kérdezősködött, hogy hogy, miért,
nem foglalt állást,
nem szólt meg senkit,
nem ítélte el apámat,
kit szipogva vádoltam,
csak megértően hagyta,
hogy beszéljek,
hogy kiöntsem a szívem,

mire megettem a zsíroskenyeret,
rendszerint felszáradtak a könnyeim és megnyugodtam,

akkor vizet melegített a masinán,
és lábat mosatott velem,
éspedig vödörben,
mit mindig furcsállottam,
mert nagyon kellett vigyázni,
hogy bele ne szoruljon közben a lábam,
és szappant se adott soha,

aztán lefektetett,
és mindig gyorsan elaludtam,
de éjjel mindig fel kellett kelni és felöltözni,
mert értem jött anyám és haza vitt,

Rozi nenémben önzetlenség, jóság és szelídség lakozott,
de lényét áthatotta valami megfélemlítettség, lapulás- és bocsánatkérésféle
mely abból fakadhatott,

hogy Alács sógor sűrűn elment mellőle Amerikába,
 ha meg éppen itthon tartózkodott,
 keményen bánt vele,
 és két lánya közül az egyik, Rozi, Ida anyja szégyent hozott a fejére azzal,
 hogy szüntelen ehetnékjében egyszer lánykorában a tulajdon füstölőjükből
 [ellopta a szalonnát,
 mikor pedig nagynehezen végre férjhez ment Derecskére,
 olyan lusta, rendetlen asszonynak bizonyult,
 hogy Gulli sógor, az ura, elcsapta.

Lak

Kerekerdő és Lencsés közti erdőség,
 Búzás-völgy erősen tagolt északi oldalában,
 nagyjából Pallag-pusztával szemben,
 több lejtőt, tetőt, katlant, oldalvölgyet foglal magába,
 és hozzátartozik az alatta elterülő, kiöblösödő rét is egészen a
 [búzásvölgyi patakig,

nem ez a hivatalos neve,
 hivatalosan nincsen neve,
 még az erdőgazdasági üzemi térképeken sem,
 a nemhivatalosat az erdészlekről kaphatta,
 mely egy alacsony vállon állott az erdőszélen, a rét felett,

uralkodó fája a cser volt,
 de akadt benne kiterjedt fenyves és akácos is,
 telepítésből születhetett,
 az őstölgyesre már csak egyetlen óriástölgy emlékeztetett,
 melyet meghagytak mutatónak az erdészlak mögött,

az egykori őserdő régen eltűnt,
 a helyén támadt új vizsont élt és virult,
 mert jó karban tartották,
 Zalavári, a kerülő fáradhatatlanul járta,
 és féltő gonddal vigyázott rá,

mintha a magáé lett volna,

*nyáron rendszeresen pucoltatta,
télien személyesen felügyelt benne minden vágást, hordást,
és sosem hagyta elzáródni a nyiladékokat,
állandóan ültetett, ápoltatott,
és két csemetekertet is működtetett,
hogy legyen megfelelő utánpótlás,*

*gyerekkoromban dolgoztam az egyikben,
különbön csak hullott fáért jártam Lakban, anyámmal,
meg olyankor,
ha napszámba mentem a pallagi állami gazdaságba, kukoricát
[kapálni, vagy lucernát gyűjteni,*

*rajta vitt át ugyanis a kociút,
az iskolánál kezdődött,
és Dolyina Árnyékán keresztül kúszott fel átlósan a hegyre,
de én csak a gerincen léptem rá mindig,
hol elnyelte az erdő,
ott torkollott bele a sokkal rövidebb gyalogút,*

*a kociút a fák alatt hamar nyirkos szurdokúttá mélyült,
és ahogy ereszkedett lefelé,
egyre hevesebben dobogott a szívem,
mert mind sötétebb lett, az erdő pedig mind félelmesebb,
és csak lent könnyebbültem meg,
hol újból a felszínre jött,
és megint több fény érte,
míg nem az erdészlak előtt végleg kibújt a fák alól,*

*apám is ezt az utat használta,
mikor az ötvenes években a lángosi laktanyában dolgozott,
és minden nap kétszer gyalogolt át Lakon,
ha esett, ha fújt.*